

Олександр Олександрович УСИК*(Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків)*

ФУНКЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

У статті відмічено, що функції забезпечення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту об'єктивно пов'язані із двома ключовими концепціями з приводу тлумачення цієї категорії: правовою та управлінською. Так, забезпечення міжнародного співробітництва – це юридично обґрунтована та регламентована діяльність правоуповноважених суб'єктів, а, отже, її функції цілком можна описати як правові. З'ясовано, що функції забезпечення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту – це допустимі та регульовані нормами чинного законодавства напрями діяльності уповноважених суб'єктів, роботу яких націлено на виконання завдань такого співробітництва, а також організацію та створення умов його ефективної реалізації.

Виділено наступні ключові функції забезпечення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту: інтеграційна; еволюційна; трансформаційна; виховна; організаційна; оціночна. Аргументовано, що саме наведені в статті функції є найбільш актуальними на сьогоднішній момент, адже відповідають сучасному стану міжнародного співробітництва та його нормативно-правовій конструкції.

Ключові слова: *функції, забезпечення, фізична культура, спорт, міжнародне співробітництво.*

Постановка проблеми. Сьогодні фізична культура - це складова частина загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості. Фізична культура є важливим засобом підвищення соціальної і трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних та творчих потреб, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх відносин між народами і зміцнення миру. Одним із елементів фізичної культури є спорт – органічна частина фізичної культури¹. Водночас «спорт» відповідно до статті 1 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» – це діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, яка спрямована на виявлення та уніфіковане порівняння досягнень людей у

---

¹ Репкіна Ю. М. Адміністративно-правові основи регулювання фізичної культури і спорту: дис... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Національний університет біоресурсів і природокористування України. К., 2010. С. 15–16

фізичній, інтелектуальній та інших підготовленостях шляхом проведення спортивних змагань та відповідної підготовки до них¹. Тож необхідним є забезпечення належного міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту. При цьому така діяльність, будучи практично орієнтованою, реалізується через низку функцій, дослідженню яких і буде присвячено дану статтю.

Проблема забезпечення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту неодноразово потрапляла у поле зору різних науковців. Зокрема, їй приділяли увагу В. А. Базенко, С. М. Балабан, С. А. Вавренюк, І. Л. Гасюк, О. І. Іваненко, Ю. Ю. Калиновський, А. Ю. Клименко, Т. В. Курусь, Я. О. Тицька, М. О. Ткалич та багато інших. Втім, незважаючи на суттєві теоретичні доробки, в науковій літературі недостатньо опрацьованим є питання розуміння функцій забезпечення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту.

Мета статті полягає у тому, щоб встановити коло та надати характеристику ключовим функціям забезпечення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту. Задля досягнення вказаної мети необхідно вирішити наступні завдання: з'ясувати сутність поняття «функція»; узагальнити наукові погляди вчених та норми чинного законодавства, на основі чого виділити функції забезпечення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту.

Наукова новизна статті полягає у тому, що в ній дістала подальшого розвитку характеристика функцій забезпечення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту, а також запропоновано власний підхід до їх виокремлення.

Виклад основного матеріалу. Кожний правовий інститут, механізм або діяльність мають власний функціонал, який дає можливість побачити напрями приведення відповідних юридичних об'єктів до дії. Не виключається з цього правила забезпечення міжнародного співробітництва в сфері фізичної культури та спорту. Якщо звернутись до семантики слова «функція», то можна встановити, що дане слово походить від латинського «functio» (виконання, здійснення) і тлумачиться як: 1) діяльність, обов'язок, робота; 2) зовнішній прояв властивостей якого-небудь об'єкта в певній системі відносин (наприклад, функція грошей); 3) коло діяльності, призначення, роль; 4) специфічна діяльність організму людини, тварин, рослин, їхніх органів, тканин і клітин². Наведені визначення доводять, що функція – це практичний напрям, вектор діяльності певного об'єкту, механізму або ж зовнішній прояв властивостей чого-небудь. Категорія міжнародного співробітництва тяжіє до адміністративно-правової сфери, яка передбачає роботу суб'єктів публічного управління, дозволяє стверджувати про частковий зв'язок змісту її функцій із сутністю функцій управління або державного управління. З приводу останніх на сьогоднішній

¹ Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 № 3808-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 14. Ст. 80.

² Словник іншомовних слів: За ред. О. С. Мельничука К. : Головна редакція УРЕ, 1977. 775 с.

день існує декілька точок зору.

Наприклад, О. М. Бандурка відмічає, що поняттям функції управління окреслюється та багатозначна роль, яку виконує суб'єкт управління при реалізації завдань як усієї системи в цілому, так і окремих її елементів. За допомогою управління забезпечується, з одного боку, єдність, узгодженість, взаємозв'язок усіх груп систем, а з іншого – розвиток, зміни, вдосконалення кожної структури, яка входить до складу такої системи¹. О. П. Рябченко функцію державного управління визначає як провідний напрямок діяльності відповідних органів, у ній виражене цільове навантаження, з нею безпосередньо пов'язано обсяг державно-владних повноважень. Тобто функції – основні напрями діяльності органів державної влади та правові засоби (обов'язки та повноваження), що застосовуються для досягнення мети функціонування органів – побудови незалежної держави. При цьому кожна функція, як певний вид діяльності органів державної влади, характеризується самостійністю, однорідністю, повторюваністю². В. Я. Малиновський визначає функції управління як складові змісту управлінської діяльності, що характеризуються певною самостійністю, однорідністю, складністю і стабільністю владно організуючого впливу суб'єкта управління, спрямованого на забезпечення життєво важливих потреб об'єкта управління³.

Разом із цим, у визначенні Н. М. Оніщенко та О. М. Лоцихіна функція права – це прояв його іманентних, специфічних особливостей. У функції акумулюються ознаки права, що впливають із його присутності як соціального феномена. Науковець виділяє ряд важливих ознак наведеної категорії, а саме: 1) функція права зумовлена сутністю та призначенням права у суспільстві. Водночас функція не є лише проявом іманентних рис сутності, її не можна розглядати тільки як «проекцію». Не можна механічно пов'язувати функції й сутність права; функція права має певний ступінь незалежності; 2) функція характеризує напрямок необхідного впливу права на суспільні відносини, тобто такого впливу, без якого суспільство на нинішньому етапі розвитку не може існувати (регулювання, охорона, закріплення певного виду суспільних відносин); 3) функція відображає найістотніші, основні, риси права і спрямована на реалізацію засадничих завдань, що постають перед правом на певному етапі його розвитку; 4) функція права – це, як правило, напрям його активної дії. Саме тому однією з важливих її ознак є динамізм; 5) постійність, як необхідна ознака функції права характеризує стабільність, безперервність її дії. Функція притаманна праву, проте, це не означає, що незмінними лишаються механізм і форми її здійснення, які змінюються й розвиваються відповідно до потреб практики⁴.

¹ Бандурка О. М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. Харків : Основа, 1996. С. 17.

² Рябченко О. П. Держава і економіка: адміністративно-правові аспекти взаємовідносин : монографія / За заг. ред. О. М. Бандурки. Х.: Вид-во Університету внутрішніх справ, 1999. С. 42.

³ Малиновський В. Я. Державне управління : навчальний посібник. К.: Атіка. 2003. С. 202.

⁴ Оніщенко Н. М., Лоцихіна О. М. Функції права: значення, сутність, система. *Часопис Київського*

Цікаву думку пропонує Є. М. Корж, акцентуючи увагу на тому, що функція права – це єдність двох моментів: призначення права в суспільстві й основних напрямках його впливу на суспільні відносини. У їхній взаємодії призначення виступає як зміст (визначальний фактор). Воно визначає найбільш істотні, головні риси основних напрямків впливу, які, незважаючи на багатогранність, різні форми прояву і тому подібне, здобувають завдяки призначенню відому єдність і гармонійність. Обумовлене економічними, політичними й ідеологічними факторами призначення забезпечує необхідну взаємодію, узгодженість, нарешті, цілеспрямованість основних напрямків впливу права на суспільні відносини, тобто виступає в якості організуючого початку цього процесу. Звідси стабільність і єдність здійснюваних правом функцій на тому або іншому етапі його розвитку¹.

На нашу думку, функції забезпечення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту об'єктивно пов'язані із двома ключовими концепціями з приводу тлумачення цієї категорії: правовою та управлінською. Так, забезпечення міжнародного співробітництва – це юридично обґрунтована та регламентована діяльність правоуповноважених суб'єктів, а, отже, її функції цілком можна описати як правові. Таким чином, функції забезпечення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту – це допустимі та врегульовані нормами чинного законодавства напрями діяльності уповноважених суб'єктів, діяльність яких націлено на виконання завдань такого співробітництва, а також організацію та створення умов його ефективною реалізації.

Зауважимо, що на сьогоднішній день, в науковій літературі відсутній універсальний підхід щодо розуміння переліку функцій як міжнародного співробітництва, так і його забезпечення. З огляду на це вважаємо, що до функцій міжнародного співробітництва безпосередньо в сфері фізичної культури та спорту відносяться:

- інтеграційна функція. Відмітимо, що категорія «інтеграція» має складний зміст та комплексне визначення. Етимологічно це об'єднання чого-небудь у єдине ціле². В соціально-педагогічному словнику визначається, що інтеграція – це сторона процесу розвитку, яка пов'язана з об'єднанням цілей раніше різнорідних частин та елементів, а у ході процесів інтеграції в уже сформованій системі, або у новій системі, яка виникла з раніше незв'язаних елементів, збільшується обсяг та інтенсивність взаємозв'язків і взаємодій між елементами, зокрема надбудовуються нові рівні управління³. В площині міжнародного права інтеграція розкривається вченими, як спільна діяльність держав, міжнародних організацій, яка спрямована на зближення національних правових систем на основі

університет права. 2004. № 2. С. 8–10.

¹ Корж Є. М. Реалізація інформаційної функції права в діяльності органів внутрішніх справ: дис... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2010. С. 38–39.

² Тлумачний словник української мови / Т. В. Коваленко, Л. П. Коврига. Харків : Синтекст, 2002. С. 237.

³ Соціально-педагогічний словник / За заг. ред. М. Д. Ярмаченка. К. : Педагогічна думка, 2001. С. 84.

міжнародно-правових норм, їх інтернаціоналізації¹. Отже, інтеграція – це, по суті, пристосування об'єктів або явищ одне до одного, що супроводжується взаємним поглинанням індивідуальних систем координат;

- еволюційна функція. Термін «еволюція» (від латинського «*evolutio*» - розгортання) уперше використаний у біології швейцарським натуралістом Ш. Бонне в 1762 року в роботі з ембріології. Але нині термін «еволюція» використовується в різних галузях науки. Кажуть про еволюцію атомів, галактик, Землі, машин, суспільства, методів пізнання і так далі, маючи на увазі послідовні зміни вихідного стану в часі, які ведуть до виникнення чогось нового. Наприклад, в основі біологічної еволюції лежать унікальні процеси самовідновлення макромолекул і життєвих організмів, які містять у собі майже необмежені можливості перетворення живих систем у низці поколінь². Таким чином, під еволюцією розуміється активний, стрімкий розвиток, який зумовлює виникнення чогось нового, нетипового, цілком унікального в рамках об'єктивної дійсності. Забезпечення ефективного та дієвого міжнародного співробітництва дозволяє проводити глибоку модернізацію всього національного сектору фізичної культури та спорту, ґрунтуючись на зарубіжному взірці, приводячи його до цілком нового, унікального для нашої держави правового та практичного вигляду;

- трансформаційна функція. Традиційно, трансформація позначає зміну чого-небудь, перетворення системи різного масштабу, глибини, спрямованості, спричинені внутрішніми або зовнішніми факторами. Існує точка зору, що трансформації відбуваються на певних етапах розвитку, так званих точках біфуркації, коли системи дуже чутливо реагують на будь-які впливи. Точки біфуркації відображають збуджений стан систем, що знаходяться немовби на перехресті, і навіть незначні зовнішні коливання можуть призвести до зміни подальших еволюційних шляхів, переходів до інших атракторів. Трансформація принципово має характер міждисциплінарного поняття. Так в економічних науках трансформація та трансформаційні процеси розглядаються як якісна зміна економічної системи. В той же час, в соціології, дослідження соціальних трансформацій відносять до окремих проблем трансформаційних суспільств. Так, поняття трансформації широко використовується в природничих науках. В медичних, біологічних, сільськогосподарських науках особливу увагу займає дослідження генетичної трансформації. Ще в 1944 році в результаті експерименту О. Евері, К. Маклеод, М. Маккарті виявили, що перетворюючим фактором є ДНК і назвали цей процес трансформацією. У сучасній біотехнології трансформація означає фенотипові зміни, які викликані експресією чужорідного гену в організмі,

¹ Гнатовський М. М. Становлення та тенденції розвитку європейського правового простору : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.11. К., 2002. С. 11, 12.

² Гомля Л. М. Еволюційне вчення : навчальний посібник для студентів біологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Полтава : АСМІ, 2011. С. 11.

тобто генетична модифікація клітини шляхом введення і подальшої експресії в ній чужорідного генетичного матеріалу¹.

- виховна функція. Поняття «виховання» В.М. Галузяк, М.І. Сметанський та В.І. Шахов трактують як цілеспрямований і організований вплив на розвиток особистості. У педагогіці це поняття вживається у широкому і вузькому значенні. В широкому значенні виховання – це спеціально організований, цілеспрямований і керований вплив вихователя на вихованця з метою всебічного розвитку особистості. Під вихованням у даному значенні розуміють цілісний вплив педагога на розвиток усіх сторін особистості вихованця: потреб, здібностей, почуттів, поглядів, рис характеру тощо. Поняття виховання у широкому розумінні охоплює собою два вузьких поняття: навчання і виховання у вузькому значенні. Виховання у вузькому значенні – це цілеспрямований вплив вихователя на розвиток мотиваційно-ціннісної сфери особистості вихованця². Тож, виховання – це вплив на свідомість людини або соціальних груп з метою вироблення нових знань, вмінь, навичок, принципів, ідеалів і таке інше. Співпраця щодо питань фізичної культури та спорту відкриває доступ до зарубіжного досвіду, прямого спілкування із спеціалістами та експертами вказаної сфери, різноманітних матеріалів та інформаційних джерел тощо, що в сукупності дозволяє виробляти нові суспільні усвідомлення відносно особливостей управління, контролю та загалом роботи фізкультурно-спортивного сектору;

- організаційна функція. Сутність останньої полягає в організації процесу управління, вжиття усвідомлених необхідних заходів і дій. Завданням цієї функції є створення структури організації, а також забезпечення всім необхідним для її ефективної діяльності, досягнення запланованих цілей. Після визначення мети і вибору стратегії розпочинають проектування або планування структури організації. Процес проектування має здійснюватися зверху вниз, тобто розподіл організації на широкі сфери, після цього розподіл цих сфер на більш вузькі сфери і подальший розподіл останніх на складові вузькоспеціалізовані елементи³;

- оціночна функція. Забезпечення міжнародного співробітництва передбачає проведення детального аналізу національної сфери фізичної культури та спорту на предмет її цільового призначення, актуальності процесів реалізації та управління, відповідності сучасним викликам та соціальному попиту, що в кінцевому випадку слугує якісним показником необхідності запозичення міжнародного досвіду, а також розкриває проблемні моменти котрі потребують удосконалення за рахунок зовнішніх, міжнародних ресурсів.

Висновки. Отже, саме так, на нашу думку, виглядає коло основних

¹ Avery O. T., MacLeod M. C., McCarty M. Studies on the Chemical Nature of the Substance Inducing Transformation of Pneumococcal Types: Induction of Transformation by a Desoxyribonucleic Acid Fraction Isolated from Pneumococcus Type III. *Journal of Experimental Medicine*. 1944. № 2 (79). P. 137–158.

² Педагогіка : навчальний посібник / В. М. Галузяк, М. І. Сметанський, В. І. Шахов. Вінниця : РВВ ВАТ «Віноблдрукарня», 2001. С. 8.

³ Федоренко В. Г. Основи менеджменту: підручник. К. : Алерта. 2015. С. 46.

функцій забезпечення міжнародного співробітництва в сфері фізичної культури та спорту України. Звісно – це далеко не повний перелік, адже система напрямів вказаної діяльності прямо пропорційна кількості, якості та змісту міжнародних зв'язків, в рамках яких вирішуються ті чи інші питання щодо розвитку й удосконалення національного фізкультурно-спортивного сектору. Разом з цим, ми переконані, що саме наведені в статті функції є найбільш актуальними на сьогоднішній день, адже відповідають сучасному стану міжнародного співробітництва та його нормативно-правовій конструкції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандурка О. М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. Харків : Основа, 1996. 398 с.
2. Гнатовський М. М. Становлення та тенденції розвитку європейського правового простору : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.11. К., 2002. 22 с.
3. Гомля Л. М. Еволюційне вчення : навчальний посібник для студентів біологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Полтава : АСМІ, 2011. 136 с.
4. Корж Є. М. Реалізація інформаційної функції права в діяльності органів внутрішніх справ: дис... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2010. 237 с.
5. Малиновский В. Я. Державне управління : навчальний посібник. К.: Атіка. 2003. 576 с.
6. Оніщенко Н. М., Лоцихін О. М. Функції права: значення, сутність, система. *Часопис Київського університету права*. 2004. № 2. С. 9–13.
7. Педагогіка : навчальний посібник / В. М. Галузяк, М. І. Сметанський, В. І. Шахов. Вінниця : РВВ ВАТ «Віноблдрукарня», 2001. 200 с.
8. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 № 3808-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 14. Ст. 80.
9. Репкіна Ю. М. Адміністративно-правові основи регулювання фізичної культури і спорту: дис... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Національний університет біоресурсів і природокористування України. К., 2010. 232 с.
10. Рябченко О. П. Держава і економіка: адміністративно-правові аспекти взаємовідносин : монографія / За заг.ред. О. М. Бандурки. Х.: Вид-во Університету внутрішніх справ, 1999. 299 с.
11. Словник іншомовних слів: За ред. О. С. Мельничука К. : Головна редакція УРЕ, 1977. 775 с.
12. Соціально-педагогічний словник / За заг. ред. М. Д. Ярмаченка. К. : Педагогічна думка, 2001. 516 с.
13. Тлумачний словник української мови / Т. В. Коваленко, Л. П. Коврига. Харків : Синтекс, 2002. 672 с.

14. Федоренко В. Г. Основи менеджменту: підручник. К. : Алерта. 2015. 492 с.

15. Avery O. T., MacLeod M. C., McCarty M. Studies on the Chemical Nature of the Substance Inducing Transformation of Pneumococcal Types: Induction of Transformation by a Desoxyribonucleic Acid Fraction Isolated from Pneumococcus Type III. *Journal of Experimental Medicine*. 1944. № 2 (79). P. 137–158.

Стаття надійшла до редакції 05.04.2024

Oleksandr OI. USYK,

Postgraduate Student

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

FUNCTIONS OF ENSURING INTERNATIONAL COOPERATION IN THE SPHERE OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

It was noted that the functions of ensuring international cooperation in the field of physical culture and sports are objectively related to two key concepts regarding the interpretation of this category: legal and managerial. Thus, ensuring international cooperation is a legally justified and regulated activity of legally authorized subjects, and therefore, its functions can be described as legal.

It was found that the functions of ensuring international cooperation in the field of physical culture and sports are permissible and regulated by the norms of current legislation, the activities of authorized subjects, whose work is aimed at the fulfillment of the tasks of such cooperation, as well as the organization and creation of conditions for its effective implementation.

The following key functions of ensuring international cooperation in the field of physical culture and sports are highlighted: integration function; evolutionary function; transformation function; educational function; organizational function; evaluation function. It is argued that the functions given in the article are the most relevant at the moment, because they correspond to the current state of international cooperation and its regulatory and legal structure.

Key words: *functions, provision, physical culture, sport, international cooperation.*